

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ІМЕНІ ПЕТРА ВАСИЛЕНКА

БЕЗКРОВНИЙ Андрій Васильович

УДК 338.436:339.924:631.11

УПРАВЛІННЯ МІЖГАЛУЗЕВОЮ ВЗАЄМОДІЄЮ ПІДПРИЄМСТВ
ТА ОБ'ЄДНАНЬ АГРОПРОМИСЛОВОГО ВИРОБНИЦТВА

08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Харків – 2018

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Харківському національному технічному університеті сільського господарства імені Петра Василенка Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник: доктор економічних наук, професор
ГАВКАЛОВА Наталія Леонідівна,
Харківський національний економічний
університет імені Семена Кузнеця,
завідувач державного управління, публічного
адміністрування та регіональної економіки;

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Заслужений економіст України
ЄРМАКОВ Олександр Юхимович,
Національний університет біоресурсів і
природокористування України,
завідувач кафедри економіки праці
та соціального розвитку;

доктор економічних наук, професор,
Заслужений діяч науки і техніки України
АМОСОВ Олег Юрійович,
Харківський регіональний інститут
Національної академії державного управління
при Президентові України, завідувач кафедри
економічної теорії та фінансів.

Захист відбудеться «14» липня 2018 р. о 14⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 64.832.02 у Харківському національному технічному університеті сільського господарства імені Петра Василенка за адресою: 61002, м. Харків, вул. Алчевських (Артема), 44, конференц-зал.

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка за адресою: 61002, м. Харків, вул. Алчевських (Артема), 44, читальний зал.

Автореферат розісланий «13» червня 2018 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

А.Ф. Гацько

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Розвиток теоретичних основ формування продуктивної системи регулювання міжгалузевої взаємодії підприємств та об'єднань агропромислового виробництва, яка забезпечить оптимальне використання їх ресурсів, стійке зростання добробуту та розвитку кожного суб'єкта господарювання, є одним з основних завдань економічної науки. Вагому роль у вирішенні цього питання займає проблема щодо визначення форм, методів та раціональні пропорції співвідношення механізмів регулювання з боку державної і ринкової систем. Особливої актуальності це питання набуло у сфері регулювання міжгалузевої взаємодії підприємств та об'єднань агропромислового виробництва України. Необхідність розв'язання питання щодо створення системи інституційного регулювання міжгалузевого обміну між підприємствами та об'єднаннями агропромислового виробництва для економіки України зростає і в зв'язку з тим, що аграрне виробництво належить до її провідних галузей, а його стан чинить вплив як на функціонування всієї національної економіки, так і створює підґрунтя для продовольчої безпеки. Світовим товариством Україна визнається країною з високим потенціалом можливостей щодо розвитку агропромислового виробництва. Проте їх використання залежить певним чином від раціонального забезпечення фінансовими ресурсами самого процесу відтворення у аграрній сфері, створення сприятливої середовища для техніко-технологічного забезпечення галузі. Отже, однією з ключових елементів аграрної політики, отримання її стратегічних цілей на новому щаблі розвитку аграрного сектора України, пов'язаних із створенням умов його сталого розвитку у ринковій сфері та продовольчої безпеки, виступає дослідження та впровадження ефективної системи управління міжгалузевою взаємодією підприємств та об'єднань агропромислового виробництва, інтегрованої в системи їх менеджменту.

Теоретичні дослідження пропорцій обміну на основі ціни в сфері міжгалузевої взаємодії суб'єктів агропромислового виробництва здійснювались провідними класиками економічної науки: Л. Вальрасом, А. Смітом, А. Маршаллом, Й. Шумпетером, К. Марксом, М. Туган-Барановським, М. Кондратьєвим, П. Сраффом, Д. Рікардо та багатьма іншими вченими-економістами, їм присвячували праці такі вчені сучасності, як О. Амосов, К. Ерроу, Т. Арт'ємова, А. Гриценко, О. Єрмаков, С. Тютюнникова, К. Вальтуха, В. Медведєва, М. Павлишенко, Ю. Осіпова, Дж. Дебре та інші. Визначний внесок у вивчення теоретичних засад інституційного регулювання економіки в умовах сьогодення здійснили Л. Абалкін, І. Галиця, С. Галуза, Дж. Бюкенен, В. Губенко, В. Геєць, Дж. Стігліц, Дж. М. Кейнс, М. Гуревичов, Б. Панасюк, С. Мочерний, Дж. Стіглер, В. Ойкен, В. Онегіна, О. Яценко та інші вчені.

Незважаючи на значний рівень вивчення питання щодо регулювання міжгалузевої взаємодії в економічних процесах, політичній сфері, багаторічний досвід з управління економічними інституціями процесів обміну підприємств-суб'єктів аграрного сектора країн ринкового типу, оцінки потреби, засобів, величини, результатів такого впливу залишаються недостатньо конкретизованими. Ціни, виступаючи ключовою ланкою механізму ринкового впливу на міжгалузевий обмін, значною мірою залежать від втручання інституційного

регулювання у міжгалузевий обмін та процес ціноутворення. Це створює певні перешкоди для підприємств-товаровиробників при реалізації переваг вільного ціноутворення. Відповідно до цього, міжгалузевий обмін між підприємствами та об'єднаннями агропромислового виробництва можна віднести до питання економічної науки, яке досліджено недостатньо. Сучасна активізація у країнах з ринковою економікою намірів прибічників нової аграрної концепції, яка зорієнтована на відстоювання позицій ринкового механізму діяльності підприємств і об'єднань, зумовлює актуалізацію дослідження відповідності її ключових тверджень економічному сьогоденню країни. Недостатньо конкретизованими є твердження вітчизняних економістів стосовно вагомості впливу держави на розвиток підприємств аграрного виробництва, необхідності стратегічного розвитку політики України щодо обсягів та сфер підтримки підприємств та об'єднань агропромислового виробництва.

Усе це обумовило вибір теми дисертаційного дослідження, його завдання, мету та структурну побудову, а також наукове та практичне значення проведеної роботи.

Зв'язок дисертаційної роботи з науковими програмами, планами і темами. Дослідження за темою дисертаційної роботи здійснювалося відповідно до плану науково-дослідної роботи Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка за темами «Організаційно-економічні та технологічні засади підвищення ефективності виробництва і реалізації продукції в умовах формування інноваційної моделі розвитку агропромислового виробництва» (номер державної реєстрації 0111U005203, 2011-2015 рр.) та «Механізми підвищення конкурентоспроможності, розвитку економічного та виробничо-технологічного потенціалу суб'єктів агропромислового виробництва» (номер державної реєстрації 0116U003477, 2016-2020 рр.). Також автор приймав участь у виконанні науково-дослідних тем Білоцерківського національного аграрного університету, Уманського національного університету садівництва та Державного вищого навчального закладу «Український державний хіміко-технологічний університет», а саме: «Моніторинг стану розвитку сільського господарства зовнішньоекономічних партнерів України у 2008 році» (номер державної реєстрації 0108U002893), «Удосконалення діяльності промислових підприємств на основі їх конкурентоспроможності» (№ 0111U008605), «Адаптація організаційно-економічного механізму господарювання до соціально орієнтованих ринкових механізмів» (№ 0101U004493), «Удосконалення обліково-аналітичного забезпечення в контексті аграрного менеджменту» (№ 0108U010738), «Розробка науково-методичних засад соціально-економічного реформування та сталого розвитку аграрної сфери» (№ 0113U002613). Згідно вказаних науково-дослідних тем автором виконано обґрунтування систем заходів з підвищення ефективності міжгалузевої взаємодії підприємств та об'єднань агропромислового виробництва.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційного дослідження є теоретико-методичне обґрунтування науково-практичних засад формування ефективної системи управління міжгалузевою взаємодією підприємств та об'єднань агропромислового виробництва.

Для реалізації мети дослідження було вирішено комплекс взаємопов'язаних

послідовних завдань:

- виявити ключові закономірності, які визначають процес формування ефективного міжгалузевого обміну і забезпечують еквівалентність міжгалузевих вартісних потоків та збалансованість відтворювального процесу підприємств та об'єднань агропромислового виробництва;

- ідентифікувати структуру та сутність системи інституційного регулювання міжгалузевого обміну в агропромисловому виробництві, принципи її раціональної організації та впливу на управління операційною діяльністю підприємств та об'єднань;

- виокремити вплив факторів та умов, що визначають характер ефективності міжгалузевого обміну на основі цін, його розвиток та динаміку процесів функціонування підприємств та об'єднань агропромислового виробництва;

- розробити наукові підходи стосовно визначення ефективності міжгалузевого обміну між підприємствами агропромислового виробництва;

- сформувати комплекс показників для оцінки ефективності регулювання процесів міжгалузевого обміну в агропромисловому виробництві;

- провести оцінку ключових кредитного та страхового механізмів інституційного регулювання діяльності підприємств аграрного виробництва в системі міжгалузевого обміну агропромислового виробництва та виявити вплив системи цих заходів на їх розвиток;

- відобразити напрями розвитку механізму міжгалузевого обміну підприємств агропромислового виробництва.

Об'єктом дослідження є процес міжгалузевої взаємодії підприємств та об'єднань агропромислового виробництва.

Предмет дослідження є сукупність теоретичних, методичних та практичних аспектів міжгалузевої взаємодії підприємств та об'єднань агропромислового виробництва.

Методи дослідження. Методичну основу дослідження складають системний та діалектичний підходи щодо пізнання соціально-економічних процесів, результати роботи вітчизняних і закордонних вчених в галузі функціонування міжгалузевої взаємодії та інституційного регулювання економіки. Стосовно комплексного аналізу складних різнопланових соціально-економічних процесів, то у дослідженні були застосовані методичні підходи різних сфер економічної науки: зокрема, класичний (для визначення теоретичного значення та причинно-наслідкових характеру зв'язків між різними економічними системами), неокласичний (для визначення функціональної взаємодії між економічними системами), інституційного (для проведення аналізу типів функціонування суб'єктів господарювання та економічних явищ, враховуючи вплив нормативів формального та неформального характеру, форм, що окреслюють співпрацю економічних груп).

Для розв'язання поставлених завдань, були також використані методи: монографічний метод при дослідженні нормативно-правових документів, наукових робіт; статистичні методи обробки економічних даних, виявлення ймовірної міжгалузевої взаємодії між суб'єктами господарювання, розвитку взаємодії елементів економічних систем; єдності логічного та історичного для дослідження трансформації та окресленні сучасних характеристик системи

інституційного регулювання діяльності аграрних підприємств; метод економіко-математичного моделювання при аналізі еквівалентності міжгалузевого обміну, наслідків інституційного регулювання, а також інші спеціальні та загальнонаукові методи дослідження процесів і явищ, що відбуваються в економічних системах; метод структурно-функціонального аналізу для виокремлення елементів системи інституційного регулювання та з'ясування рівня взаємодії між її елементами, в межах їх функціональних функцій, з'ясування якісних перетворень, що утворюються з еволюцією економічної сфери та обумовлюють якісно нові засоби виявлення економічних процесів; метод факторного аналізу, який дозволяє з'ясувати ключові фактори впливу на економічні сутності різної структури та їх фундаментальні основи; дедукції і індукції для окреслення динаміки розвитку міжгалузевої взаємодії підприємств.

Інформаційною базою дослідження стали нормативно-правові та законодавчі акти з питань регулювання аграрної сфери, програмні проекти; дані Державної служби статистики України, Головного управління агропромислового розвитку Київської області, статистичних агенцій зарубіжних країн, міжнародних економічних організацій, таких як Організація економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР); аналітичні доповіді, підготовлені Кабінетом Міністрів України, Міністерством аграрної політики і продовольства України, Національним науковим центром «Інститут аграрної економіки», міністерствами сільського господарства інших країн, матеріали наукових досліджень; статистичні та фінансові звіти аграрних підприємств.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в систематизованому виокремленні теоретико-методичних та організаційно-практичних засад створення ефективної системи управління міжгалузевою взаємодією підприємств та об'єднань агропромислового виробництва. Наукова новизна найважливіших результатів дослідження полягає у наступному:

вперше:

– обґрунтовано на основі застосування засобів економіко-математичного моделювання науковий підхід до оцінки рівня еквівалентності міжгалузевого обміну підприємств та об'єднань агропромислового виробництва України, в якому застосовано єдиний норматив прибутку з позицій рівності оплати праці та рентабельності капіталу, що дозволяє проаналізувати еквівалентність міжгалузевого обміну по кожній стадії відтворювального циклу, не обмежуючись одним з них для узгодження й раціоналізації обсягів та форм управління суб'єктів агропромислового виробництва;

удосконалено:

– наукове трактування міжгалузевого обміну підприємств та об'єднань агропромислового виробництва та його структури з врахуванням особливостей формування цін на продукцію в ринкових умовах, як сукупності відносин між підприємствами-суб'єктами економічної діяльності щодо визначення та реалізації актуальних цілей, завдань і заходів управлінського впливу з метою сприяння еквівалентності обміну продукції і ресурсів аграрного виробництва;

– процедури застосування системного підходу при аналізі стану міжгалузевого обміну на основі ціни між підприємствами та об'єднаннями агропромислового виробництва з використанням методу «витрати-випуск», що

дозволяє розрахувати абсолютну величину прибутку і рівень співвідношення цін між підприємствами агропромислового виробництва для забезпечення еквівалентності міжгалузевого обміну;

– систему показників оцінки ефективності управління міжгалузевою взаємодією підприємств та об'єднань агропромислового виробництва, яка дозволяє визначати рівні абсолютних та відносних витрат на здійснення заходів інституційного впливу відповідно до їх величини, а також їх наслідки на економіку підприємств та об'єднань агропромислового виробництва, що дозволяє ідентифікувати ступінь подолання негативних наслідків нееквівалентності міжгалузевого обміну;

набуло подальшого розвитку:

– обґрунтування комплексного підходу до ідентифікації напрямів управління міжгалузевою взаємодією підприємств та об'єднань агропромислового виробництва з метою подолання негативних наслідків диспаритету цін шляхом розробки та імплементації процедур та активізації застосування інструментарію кредитного та страхового механізмів;

– сукупність принципів побудови ефективної системи управління міжгалузевою взаємодією підприємств та об'єднань агропромислового виробництва в контексті дотримання законності, соціальної справедливості, ефективності, гнучкості, стабільності, компенсаційності, комплексності управління, цілеспрямованості та наявності необхідних екологічних та якісних основ;

– організаційні засади реагування менеджменту підприємств та об'єднань агропромислового виробництва на застосування засобів інституційного регулювання міжгалузевого обміну через бюджетно-дотаційну підтримку та імплементацію аграрної політики в частині кредитного і страхового забезпечення, а також бюджетно-дотаційного фінансування.

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості використання аграрними підприємствами та органами державного управління агропромисловим розвитком наукових розробок та практичних рекомендацій щодо управління міжгалузевою взаємодією підприємств та об'єднань агропромислового виробництва.

Одержані автором результати дослідження використано Департаментом продовольства Міністерства аграрної політики та продовольства України при науково-методичному обґрунтуванні ефективного використання ресурсного потенціалу підприємств АПК району (довідка Міністерства аграрної політики та продовольства України № 37-32-1-15/23187 від 05.12.2012 р.); Управлінням агропромислового розвитку Білоцерківської районної державної адміністрації для забезпечення еквівалентного обміну та розширеного відтворення в АПК (довідка Управління агропромислового розвитку Білоцерківської районної державної адміністрації № 300/01-10 від 29.11.2012 р.); Головним управлінням агропромислового розвитку Київської обласної державної адміністрації при розробці напрямів інвестиційної діяльності в АПК області (довідка Головного управління агропромислового розвитку Київської обласної державної адміністрації № 02-04-1/3449 від 26.11.2012 р.).

Науково-методичні положення дисертаційного дослідження використані в

навчальному процесі економічного факультету Білоцерківського національного аграрного університету при розробці навчальних планів з підготовки фахівців економічного профілю (довідка № 01-12/750 від 05.09.2013 р.).

Науково-практична цінність результатів досліджень підтверджена ПОСП «Ім. Т.Г. Шевченка» (довідка № 38 від 05.11.2012 р.) та ПОСП «Іванівське» (довідка № 42 від 05.11.2012 р.) Білоцерківського району Харківської області, а також ТОВ «Відродження» Харківського району (довідка № 027 від 15.02.2018 р.) та ТОВ «Агрофірма ім. Гагаріна» Зміївського району (довідка № 019 від 08.02.2018 р.) Харківської області.

Особистий внесок здобувача. Всі наукові результати, викладені в дисертації і винесені на захист, отримані автором особисто. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, у дисертаційній роботі використані лише ті ідеї та положення, які є результатом особистої роботи здобувача.

Апробація результатів дисертації. Результати дослідження доповідались на науково-практичних конференціях, а саме: Міжнародній науково-практичній конференції молодих учених, аспірантів і докторантів «Наукові пошуки молоді на початку XXI століття» (Біла Церква, 15-16 травня 2006 р.), Всеукраїнській науково-практичній конференції «Вісник науковця» (Миколаїв, 14-15 квітня 2009 р.), I Міжнародній науково-практичній конференції «Теорія та практика менеджменту, маркетингу та дорадництва у формуванні конкурентоспроможного АПВ на інноваційній основі (соціально-економічні аспекти)» (Мелітополь, 18-19 червня 2009 р.), II Міжнародній науково-практичній конференції «Маркетингове забезпечення продовольчого ринку України» (Полтава, 7 квітня 2010 р.), Міжнародній науково-практичній конференції молодих учених, аспірантів і докторантів «Наукові пошуки молоді у третьому тисячолітті» (Біла Церква, 12-13 трав. 2010 р.), Міжнародній науково-практичній конференції «Ринкові трансформації в АПК та антикризове регулювання аграрного виробництва» (Мелітополь, 10-11 червня 2010 р.), Міжнародній науково-практичній конференції «Ціна, якість, витрати та ефективність виробництва в АПК» (Київ, 28-29 жовтня 2010 р.), XI Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасні проблеми економічного та соціального розвитку України» (Київ, 10 квітня 2011 р.), III Міжнародній науково-практичній конференції «Маркетингове забезпечення продовольчого ринку України» (Полтава, 17-18 травня 2011 р.), Державній науково-практичній конференції молодих учених, аспірантів і докторантів «Наукові пошуки молоді у третьому тисячолітті» (Біла Церква, 17-18 травня 2012 р.), II Міжнародній науково-практичній конференції «Облік, контроль та аналіз на підприємствах АПК: стан та перспективи розвитку» (Вінниця, 27-28 вересня 2012 р.), Міжнародній науково-практичній конференції «Економіка, бізнес і фінанси: стан та перспективи розвитку» (Кам'янець-Подільський, 23-24 жовтня 2012 р.), Міжнародній науково-практичній конференції «Проблеми управління економікою та шляхи їх вирішення» (Львів, 8-9 листопада 2012 р.), Державній науково-практичній конференції «Аграрна наука – виробництву» (Біла Церква, 8 листопада 2012 р.), Міжнародній науково-практичній конференції молодих учених, аспірантів і докторантів «Наукові пошуки молоді у третьому тисячолітті» (Біла Церква, 16-17 травня 2013 р.), Міжнародній науково-практичній конференції молодих учених, аспірантів і докторантів «Наукові пошуки молоді у третьому

тисячолітті» (Біла Церква, 15-16 травня 2014 р.), Державній науково-практичній конференції молодих учених, аспірантів і докторантів «Стратегічні пріоритети розвитку агропродовольчого виробництва» (Біла Церква, 19-20 травня 2016 р.), Державній науково-практичній конференції «Аграрна наука – виробництву» (Біла Церква, 17 листопада 2016 р.).

Публікації одержаних результатів. Основні положення та висновки дисертації опрацьовані автором одноосібно і містяться у 35 наукових працях здобувача, з них: у чотирьох колективних монографіях; 12 статтях у наукових фахових виданнях, статті у закордонному виданні, у та 18 публікаціях в інших виданнях. Загальний обсяг опублікованого матеріалу за темою дисертації, який належить особисто автору, складає 7,83 ум. друк. арк.

Обсяг та структура дисертації. Дисертація складається із вступу, трьох розділів, висновку та списку використаних джерел. Дослідження викладено на 200 сторінках комп'ютерного тексту. Робота містить 24 таблиці, 11 рисунків. Список використаної літератури налічує 225 найменування.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У першому розділі **«Теоретичні засади міжгалузевої взаємодії підприємств та об'єднань агропромислового виробництва та управління нею на мікрорівні»** розглянуті питання протікання обмінних процесів в системі міжгалузевої взаємодії підприємств та об'єднань агропромислового виробництва, ціноутворення в менеджменті основної діяльності підприємств та об'єднань агропромислового виробництва, формування інституційних складових механізму управління міжгалузевою взаємодією підприємств та об'єднань агропромислового виробництва.

Шляхи вирішення стратегічних соціально-економічних цілей щодо зростання підприємств і об'єднань агропромислового виробництва та їх менеджменту в довгостроковій перспективі обумовлюються потенціалом розвитку і покращенням пропорцій міжгалузевого обміну на основі цін, що значною мірою обумовлено величиною фінансових потоків. Ефективна дієвість міжгалузевого обміну та його цінової врівноваженості для підтримки конкурентоздатності національних виробників кінцевого продукту складає сутність найважливішого напрямку менеджменту кожного суб'єкта агропромислового виробництва, що поліпшить, водночас, інноваційні тенденції розвитку підприємств та об'єднань.

Результати дослідження особливостей існування ринку та його ключової ланки формування цін є тим потрібним фундаментом, на який можуть опертися подальші аналізи процесів утворення цін та отримання доходів в аграрному виробництві та обґрунтовано потребу, методи і форми управління міжгалузевою взаємодією підприємств та об'єднань агропромислового виробництва. На наш погляд, оптимальною методичною основою у цьому випадку є підхід, заснований на основі певної системи. Такий системний підхід щодо інтеграції архітектоніки економічних об'єктів дають змогу краще зрозуміти їх будову, характер зв'язків між елементами, встановити особливості дії механізмів управління та забезпечити узагальнення наукових положень.

При дослідженні диспаритету пропорцій обміну у міжгалузевій взаємодії

підприємств та об'єднань агропромислового виробництва слід враховувати, що він існує не тільки між агропромисловим і іншими виробництвами, між підприємствами аграрного виробництва і першої сфери, а й між підприємствами інших галузей, наприклад, між аграрними підприємствами та підприємствами з переробки та зберігання їх продукції. До чинників, що впливають на пом'якшення цінової нееквівалентності обміну, можна віднести наступні екзогенні заходи непрямої дії: використання пільгових відсоткових ставок та їх компенсування при наданні кредитів аграрним підприємствам; податкові пільги аграрному виробництву; формування спільної з підприємствами фінансової політики підтримки аграрної сфери; надання компенсацій при здійсненні страхування врожаю; збільшення лізингових операцій при постачанні матеріально-технічних ресурсів за умови керованості цін на них.

Окреслення особливостей ціноутворення на продукцію підприємств та об'єднань агропромислового виробництва є потрібним кроком при обґрунтуванні побудови механізмів управління їх міжгалузевою взаємодією. Критичний аналіз наукових поглядів на ціну та ціноутворення довів, що в теорії економіки створене неоднозначне розуміння впливу винятків функціонування суб'єктів аграрного виробництва на дію економічних законів. При вивченні специфіки функціонування закономірностей функціонування аграрних підприємств повинні враховуватись наступні факти: виробництво в аграрній сфері є складним соціально-екологічним процесом, через це закони ринку мають застосовуватись тільки до тих елементів, для яких ці закони необхідні; організаційний процес аграрного виробництва має багато елементів, а на рівні неринкових елементів, що мають притаманні лише ним цільові призначення для суб'єктів, закони ринкового господарства є дещо видозміненими; специфіка аграрної діяльності позначається на ринкових процесах, їхній ендогенній будові, взаємовідносин пропозиції, попиту та цін, на забезпеченні з боку ринку еквівалентності обмінних процесів між підприємствами (рис. 1).

Винятковість статичного і динамічного адаптування підприємств спричиняють виникнення нееквівалентності обміну на аграрному ринку. Це дозволяє аграрним підприємствам отримати ціни не нижчі від відповідних цін за еквівалентних умов. Це спричиняє порушення умов відтворення на підприємствах їх ресурсного потенціалу. Підприємства мають активно залучати адаптаційний інструментарій, змінювати свою позицію в структурі каналів ринкового розподілу продукції, вступати у відносини інтеграції з іншими учасниками аграрного ринку тощо.

Слід зазначити, що на ринках аграрної продукції є зазвичай присутня стійка нееквівалентність обміну. Ця ситуація спричинена важкістю адаптації підприємств галузі в коротко- та довгостроковому періодах через незбалансованість у часі між попитом і пропозицією. Також сучасний ринок продукції і ресурсів виробництва аграрних підприємств характеризується непрозорістю та недосконалою конкурентною структурою. Іммобільність ресурсів аграрного виробництва також зумовлює порушення стійкої еквівалентності міжгалузевої взаємодії між підприємствами та об'єднаннями агропромислового виробництва. Диспаритет цін на аграрну продукцію і матеріально-технічні ресурси в умовах економіки України, як показали дослідження, був породжений здебільшого чинниками, які не є

проявом стійких тенденцій розвитку економічної системи, однак став проявом стійкої нееквівалентності обміну у міжгалузевій взаємодії підприємств та об'єднань агропромислового виробництва.

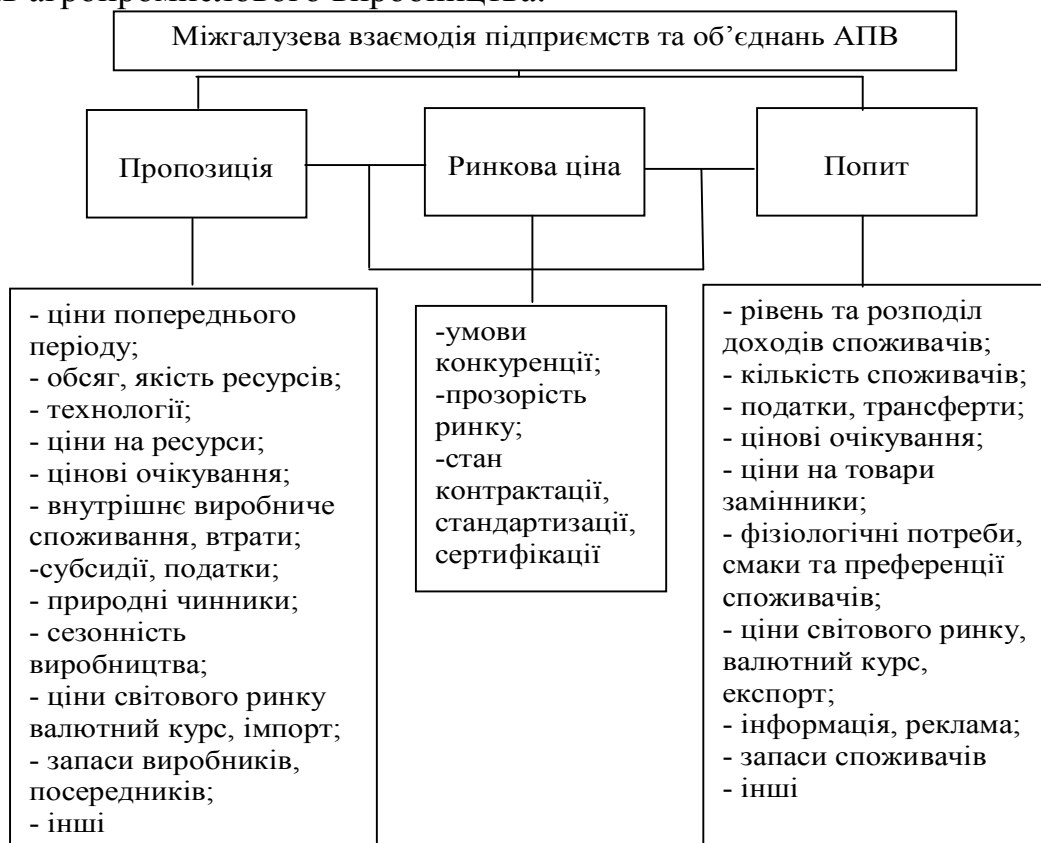

Рис. 1. Ціноутворення в системі міжгалузевої взаємодії підприємств та об'єднань агропромислового виробництва

В дисертації обґрунтовано типологію механізмів, які входять до системи управління міжгалузевою взаємодією підприємств і об'єднань агропромислового виробництва (рис. 2). Елементи механізму управління міжгалузевою взаємодією підприємств та об'єднань агропромислового виробництва у своїй сукупності дозволяють підприємствам оптимізувати систему міжгалузевих взаємовідносин, що сприяє еквівалентності обміну товарами та ресурсами.

Рис. 2. Структура системи управління міжгалузевою взаємодією підприємств та об'єднань агропромислового виробництва

Тобто, механізм управління міжгалузевою взаємодією сприяє підтримці критеріїв сталого розвитку підприємств та об'єднань, як центральної ланки агропромислового виробництва.

У другому розділі «**Структурно-динамічні тенденції та закономірності розвитку міжгалузевої взаємодії підприємств та об'єднань агропромислового виробництва**» наведено результати ідентифікації структури та закономірностей функціонування міжгалузевого обміну в агропромисловому виробництві та їх впливу на ринкову поведінку підприємств та об'єднань, окреслено тенденції еквівалентності обміну продукції і ресурсів та формування системи ціноутворення підприємств та об'єднань агропромислового виробництва, виконана оцінка ефективності управління міжгалузевими взаємовідносинами підприємств та об'єднань агропромислового виробництва.

Дослідження показали, що агропромислове виробництво та, відповідно, його суб'єкти, основними з яких є підприємства та об'єднання, зазвичай має високий ступінь локалізації відносин між підприємствами. Оцінка тренду і ступеня їх розвитку в аграрній сфері, здійснена з використанням методу «витрати-випуск», вказує на те, що індекс замкнутості по розподілу проміжної продукції дорівнює 0,82; а індекс замкнутості щодо споживання – 0,68. Щільність та вагомість міжгалузевих відносин підприємств та об'єднань агропромислового виробництва залежить від частоти матеріальних потоків і функціональних взаємовідносин між підприємствами-постачальниками та підприємствами-споживачами. Особливістю підприємств даного сектора економіки є велика питома вага внутрішньогалузевого обороту. Значна частина продукції споживається в самій галузі та, значною мірою, у самому підприємстві у вигляді насіння, кормів тощо (табл. 1).

Таблиця 1

Співвідношення проміжного й кінцевого попиту в підприємствах агропромислового виробництва України в 2014-2016 рр., %

Підприємства за галузями	Проміжний попит			Кінцевий попит		
	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.
Промислове виробництво	65	63	57	35	37	32
Аграрне виробництво	49	55	64	51	45	53
Переробна промисловість	37	43	41	63	57	54

З 2014 р. пропорції в розподілі проміжного аграрного продукту, що йде на виробниче споживання в харчову промисловість і внутрішнє споживання в аграрному виробництві, змінювалися на користь внутрішньогалузевого споживання. Однією із причин є збільшення обсягу конкуруючого імпорту сировини в харчову промисловість. При цьому частка внутрішньогалузевого обороту в структурі витрат переробної промисловості починає стабільно перевищувати частку поставок із аграрного виробництва.

Результати розрахунків моделі збалансування еквівалентності в системі міжгалузевого обміну підприємств та об'єднань агропромислового виробництва передбачають збільшення основних фондів в аграрному виробництві шляхом перерозподілу капіталу із торговельної сфери. Решта перерозподілених коштів для збалансування обміну агропромислових підприємств повинна бути спрямована разом із додатковими інвестиціями на збільшення основного капіталу сфери переробки агропродовольчої продукції.

Стійка нееквівалентність обміну на ринках аграрної продукції зумовлюється незбалансованістю у часі між попитом та пропозицією; особливостями статичної та динамічної адаптації галузі до зміни умов; моносонічною (олігосонічною) структурою ринків аграрної продукції та монополістичною (олігополістичною)

структурою ринків матеріально-технічних ресурсів; розосередженістю великої кількості товаровиробників та непрозорістю ринків. З економічним розвитком поглиблюється диспаритет цін на аграрну продукцію і ресурси промислового походження, своїм походженням диспаритет має не лише системні чинники, але й стохастичні, які, впливаючи на умови відтворення, спроможні призвести до відхилення від оптимальної траєкторії розвитку підприємств та об'єднань як економічної системи.

Проведений аналіз ефективності системи управління міжгалузевою взаємодією підприємств та об'єднань агропромислового виробництва, яка оснований на особливостях ціноутворення у даній сфері, дає можливість стверджувати про вагомість у цьому процесі сукупності показників, що охоплює і показники результату, які відображають стан аграрного виробництва, продовольчої безпеки, а також показники процесу, що характеризують стан, абсолютні та відносні витрати регулювання. Такий підхід допомагає запобігати негативним наслідкам нееквівалентності міжгалузевого обміну в агропромисловому виробництві для поліпшення результатів господарської діяльності як в аграрній сфері, так і в агропромисловому середовищі в цілому. Однак, результати аналізу вказують на необхідність створення стійкого механізму кредитного забезпечення виробництва в підприємствах та об'єднаннях агропромислового виробництва, підтримки через страховий механізм та посилення заходів бюджетної підтримки. Це сприятиме підвищенню ефективності господарської діяльності підприємств, збільшенню інвестицій у виробничу сферу, поліпшенню фінансових результатів діяльності, підтримці конкурентних ринкових відносин між підприємствами та об'єднаннями агропромислового виробництва.

У третьому розділі **«Розвиток механізмів та систем управління міжгалузевою взаємодією підприємств та об'єднань агропромислового виробництва»** обґрунтовано інструментарій раціоналізації системи ціноутворення, управління збутом продукції та ресурсозбереженням, розглянуто особливості застосування страхових інструментів захисту результатів основної діяльності підприємств та об'єднань агропромислового виробництва, а також визначено процедури реагування агропромислових підприємств та об'єднань на регуляторні заходи державних інституцій та виклики цільових ринків продукції і ресурсів.

Серед механізмів, які впливають на процеси виробництва підприємств та об'єднань у агропромислової системі України, вагоме місце належить кредитному. Специфіка функціонування аграрного сектору визначається сезонністю виробництва, невисокою капіталомісткістю, значною залежністю від погодних умов та багатьох інших факторів, що зменшує привабливість аграрного сектору для кредитування банківською системою. Кредитне забезпечення є однією з найбільш гострих проблем функціонування та розвитку підприємств аграрного сектору в Україні (табл. 2). Через інертність соціально-економічних систем реформи, фактично, наразі не створено механізмів фінансового забезпечення відтворення у підприємствах та об'єднаннях агропромислового виробництва. Страховий механізм захисту результатів діяльності підприємств та об'єднань агропромислового виробництва здійснює позитивний характер щодо впливу на рівень еквівалентності міжгалузевих відносин у цій сфері (табл. 3).

Таблиця 2

Динаміка стану кредитування підприємств агропромислового виробництва в Україні в 2012-2016 рр.

Показники	2012р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р
Видано кредитів підприємствам та об'єднанням агропромислового виробництва, млн грн	8993	5800	9700	11599	11230
у т.ч. короткострокових, млн грн	5950	6670	8016	6238	7364
довгострокових, млн грн	3043	3730	4685	5361	4926
Питома вага кредитів, наданих підприємствам аграрної сфери у загальному обсязі вимог комерційних банків за наданими кредитами, %	10,1	7,3	5,2	2,7	4,8
Видано кредитів аграрним підприємствам, млн грн	7500	9210	10920	8584	9826
Видано пільгових кредитів, млн грн,	3644	7647	7800	7455	7625
у т.ч. агропідприємствам, млн грн	3207	6279	6430	5375	6285
Кількість пільгових кредитів, шт.,	7817	10870	12858	5481	8346
У т. ч. агропідприємствам, шт	7297	9037	10888	4121	6289
Перераховано із Держбюджету на часткову компенсацію кредитних ставок, млн грн	144,3	415,1	334,1	551,7	346
Індек зростання споживчих цін, %	12,3	10,3	11,6	16,6	15,3
Облікова ставка НБУ, %	7,5	9,2	14	22	16
Середня номінальна кредитна ставка в економіці, %	17,5	16,4	19,1	26,6	22,3
Середня номінальна ставка по кредитах підприємств та об'єднань агропромислового виробництва, %	18,0	17,1	25,1	29,4	27,2
Одержано кредитів у розрахунку на 1 га с.-г. угідь, грн	302	366	445	407	433

Його функціонування забезпечує надходження аграрним підприємствам значної частки інвестицій на 1 млн грн екзогенної підтримки, що і підкреслює необхідність його існування.. До того ж, менеджменту підприємств варто зосередити свою увагу на запровадженні на ринку агрострахування інноваційних страхових продуктів. Це сприятиме вирішенню проблеми комплексного зниження ризиків падіння доходів виробників.

Таблиця 3

Страхування врожаїв сільськогосподарських культур в аграрних підприємствах України у 2012-2016 рр.

Показники	2012р.	2013р.	2014р.	2015 р.	2016 р.
Кількість договорів	1637	1980	1217	2710	2818
Застрахована площа, тис. га	1171	510	553	786	817
Сума премії, млн грн	155,4	42,0	72,1	136,3	141
Субсидія, млн грн	72,8	–	–	–	–
Субсидія на 1 га с.-г. угідь, грн	9,52	–	–	–	–
Середня ставка премії	4,93%	3,24%	3,84%	3,74%	3,88%
Рівень виплат, %	28,25	36,48	50,94	67	69

Суттєве значення для підтримання адекватного завданням розширеного відтворення стану міжгалузевого обміну є заходи прямої державної підтримки. Дослідження показали, що результативність державної підтримки аграрного виробництва доцільно оцінювати за окремими державними цільовими програмами (табл. 4). В роботі обґрунтовано інтегровану структуру механізму регулювання міжгалузевої взаємодії підприємств та об'єднань агропромислового виробництва та систему заходів реагування цих суб'єктів економічних відносин на прояви регуляторних впливів (рис. 3). Сукупність запропонованих в роботі заходів сприятиме функціонуванню високоефективної системи міжгалузевої взаємодії підприємств та об'єднань агропромислового виробництва, що стане важливим чинником їх сталого розвитку.

Показники реагування вітчизняних аграрних підприємств на заходи державної підтримки виробництва продукції тваринництва в 2014-2016 рр.

Вид продукції	Показники	2014 р.	2015 р.	2016 р.
М'ясо ВРХ	Собівартість	7210	7738	7916
	Ціна	5406	4769	4879
	Рентабельність без урахування доплат та дотацій	-25,0	-38,4	-39
	Дотації та доплати	1032	920	941
	Рентабельність з урахуванням доплат та дотацій	-10,7	-26,5	-27
М'ясо свиней	Собівартість	8194	8499	8694
	Ціна	9414	7721	7899
	Рентабельність без урахування доплат та дотацій	14,9	-9,2	-9
	Дотації та доплати	1677	1555	1591
	Рентабельність з урахуванням доплат та дотацій	35,4	9,2	9
М'ясо птиці	Собівартість	5079	4480	4583
	Ціна	6343	5020	5135
	Рентабельність без урахування доплат та дотацій	24,9	12,1	12
	Дотації та доплати	1423	707	723
	Рентабельність з урахуванням доплат та дотацій	52,9	27,8	28
Молоко	Собівартість	921	995	1018
	Ціна	1033	958	980
	Рентабельність без урахування доплат та дотацій	12,2	-3,7	-4
	Дотації та доплати	192	220	225
	Рентабельність з урахуванням доплат та дотацій	33,0	18,4	19

Даний комплекс щодо регулювання міжгалузевого обміну підприємств та об'єднань агропромислового виробництва спрямований також і на нівелювання негативного впливу недосконалості ринкового механізму, яка порушує рівновагу обміну.

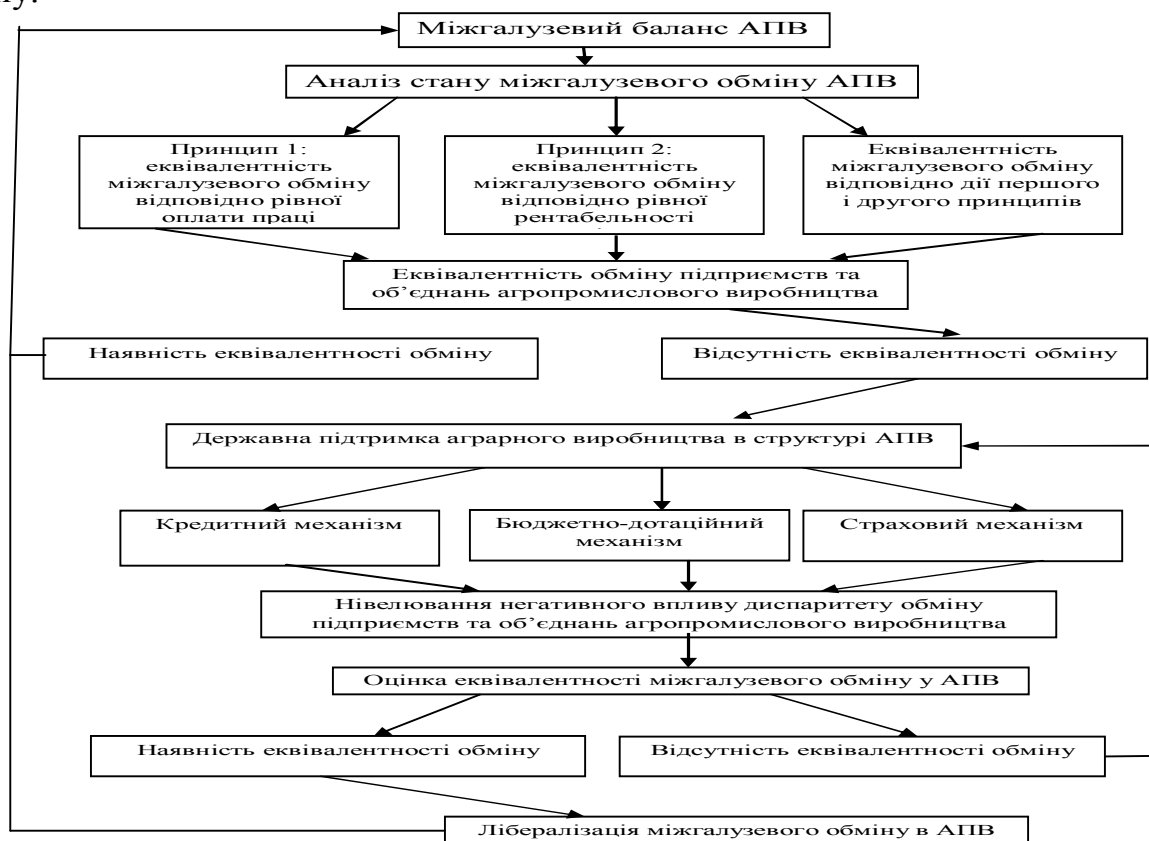

Рис. 3. Механізм інституційного регулювання міжгалузевого обміну підприємств та об'єднань агропромислового виробництва

Вказаний комплекс заходів має призвести до зміцнення продовольчої безпеки країни, перетворення аграрної сфери на високопродуктивне, конкурентоспроможне середовище, поліпшення умов життя сільського населення, нарощування людського капіталу, збереження ресурсного потенціалу підприємств та об'єднань агропромислового виробництва.

ВИСНОВКИ

У дисертації здійснено теоретичне узагальнення та отримано нове вирішення важливого науково-практичного завдання поглиблення теоретичних та методичних засад формування та функціонування системи регулювання міжгалузевої взаємодії підприємств та об'єднань агропромислового виробництва. За результатами проведеного дослідження отримано такі основні висновки:

1. На ринках продукції аграрних підприємств притаманна ситуація тривалої відсутності еквівалентного обміну, що виникла в наслідок незбалансованості попиту та пропозиції у часовому вимірі; іммобільності виробничих факторів в аграрній сфері; особливостей адаптування даних підприємств на часових відрізках; недосконалості конкурентної ситуації на більшості ринків сільськогосподарських товарів; впливу екзогенних чинників; скинення на аграрні підприємства транзакційних витрат. Така ситуація не створює умови для економічного зростання суб'єктів агропромислового виробництва.

2. На основі порівняльного аналізу теоретичних концепцій і синтезу різних теорій обґрунтована сутність міжгалузевого обміну в агропромисловому виробництві. З цією метою методологічними принципами дослідження міжгалузевого обміну визначено такі: розгляд міжгалузевого обміну не тільки як відносин взаємозв'язаних товаровиробників, але і як взаємозв'язків прав власності; перетворення і переділ прав власності визначають структуру, динаміку, етапність в розвитку міжгалузевого обміну; системне вивчення витрат і результатів, структури і динаміки кінцевого продукту та міжгалузових потоків аграрних та агропромислових підприємств і об'єднань, взаємозв'язку доданої вартості і цін, а не тільки цінових співвідношень. Реалізація даних методологічних принципів дала змогу сформулювати поняття ефективного міжгалузевого обміну як багаторівневої системи, що забезпечують еквівалентність міжгалузових вартісних потоків і важливість балансу відтворювального процесу підприємств агропромислового виробництва на основі створення еквівалентних цінових пропорцій міжгалузевого обміну для отримання доходів у довгостроковій перспективі.

3. Дослідження показали, що агропромислове виробництво та, відповідно, його суб'єкти, основними з яких є підприємства та об'єднання, зазвичай має високий ступінь локалізації відносин між підприємствами. Оцінка тренду і ступеня їх розвитку в аграрній сфері, здійснена з використанням методу «витрати-випуск», вказує на те, що індекс замкнутості по розподілу проміжної продукції дорівнює 0,82; а індекс замкнутості щодо споживання – 0,68. Щільність та вагомість міжгалузових відносин підприємств та об'єднань агропромислового виробництва залежить від частоти матеріальних потоків і функціональних взаємовідносин між підприємствами-постачальниками та підприємствами-споживачами. Особливістю підприємств даного сектора економіки є велика питома вага внутрішньогалузевого обороту. Значна частина продукції

споживається в самій галузі та, значною мірою, у самому підприємстві у вигляді насіння, кормів тощо.

4. Аналіз сфери міжгалузевих відносин підприємств та об'єднань агропромислового виробництва показав, що перерозподіл прибутку не на користь підприємств-товаровиробників. Так, сектор торгівлі агропродовольчою продукцією отримав у 2016 р. в 1,96 раза більший прибуток, ніж прибуток за наявності еквівалентної рівноваги в міжгалузевому обміні даної системи стосовно ресурсу праці і у 3,68 раза вище норми через нееквівалентний перерозподіл капіталу. Аграрні підприємства не тільки не отримали прибуток для здійснення нормального відтворювального процесу, а й зазнали збитків у розмірі 20 і 14 % від розрахункової норми прибутку в агропромисловому виробництві через диспаритет цін і нерівномірний розподіл праці та капіталу, що свідчить про перелив доданої вартості на користь інших функціональних груп суб'єктів ринку. Дані аналізу цінової еквівалентності обміну на основі встановлення єдиного нормативу прибутку свідчать про необхідність розширення інвестиційних процесів підприємств та об'єднань агропромислового виробництва.

5. Оцінка ефективності управління міжгалузеву взаємодією підприємств та об'єднань агропромислового виробництва як важлива умова їх гнучкості має здійснюватися на основі сукупності показників, що охоплює і показники результату, які відображають стан виробництва, дотримання продовольчої безпеки, а також показники процесу, що характеризують стан, абсолютні та відносні витрати регулювання. Цей підхід допоможе подолати негативні наслідки нееквівалентності міжгалузеву обміну в діяльності підприємств та об'єднань агропромислового виробництва.

6. Підтримка аграрних підприємств бюджетною сферою через кредитний механізм була позитивною з присутністю мультиплікативного ефекту. Вона зумовила як підвищення кількості кредитів, що залучились на виробництво, так і покращила фінансові наслідки діяльності підприємств, призвела до зростання як виробництва, так інвестиційних вливань, покращила сферу ринкової конкуренції між аграрними підприємствами. Важливою складовою стабілізації системи міжгалузеву обміну має стати підтримка аграрних підприємств АПВ України через страховий механізм, що забезпечить надходження значної частки інвестицій, крім того, така компенсація водночас сприятиме і зниженню ставки страхової премії.

7. В роботі обґрунтовано інтегровану структуру механізму регулювання міжгалузеву взаємодії підприємств та об'єднань агропромислового виробництва та систему заходів реагування цих суб'єктів економічних відносин на прояви регуляторних впливів. Сукупність запропонованих в роботі заходів сприятиме функціонуванню вискоєфективної системи міжгалузеву взаємодії підприємств та об'єднань агропромислового виробництва, що стане важливим чинником їх сталого розвитку. Даний комплекс щодо регулювання міжгалузеву обміну підприємств та об'єднань агропромислового виробництва спрямований також і на нівелювання негативного впливу недосконалості ринкового механізму, яка порушує рівновагу обміну.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

монографії та колективні монографії

1. Безкровний А. В. Розвиток кредитного забезпечення підприємств АПК / А. В. Безкровний // Інституційні чинники розвитку підприємницьких структур: кол. монографія / під ред. О.О. Непочатенко. – Умань: Видавничо-поліграфічний центр "Візаві", 2013. – С. 276-297.

2. Безкровний А. В. Підвищення конкурентоспроможності підприємств під впливом лобізму / А. В. Безкровний // Теоретичні та практичні аспекти підвищення конкурентоспроможності підприємств: кол. монографія у 4 т. / під ред. О.А. Паршиної. – Дніпропетровськ: «Герда», 2013. – Т. 4. – С. 137-148.

3. Безкровний А. В. Інноваційні засоби на ринку агрострашування в Україні / А. В. Безкровний // Соціально-економічні координати розвитку підприємницької діяльності: кол. монографія / під ред. О. О. Непочатенко. – Умань: Видавничо-поліграфічний центр "Візаві", 2014. – Ч.1. – С. 212-228.

4. Безкровний А. В. Оподаткування сільського господарства України в системі міжгалузевого обміну АПК: тенденції та перспективи / А. В. Безкровний // Соціально-економічні аспекти розвитку підприємницької діяльності: кол. монографія / під ред. О. О. Непочатенко. – Умань: Видавничо-поліграфічний центр "Сочінський", 2018. – С. 199-210.

статті у наукових фахових виданнях

5. Безкровний А. В. Розвиток інфляційного процесу в Україні / А. В. Безкровний // Економіка АПК: міжнародний науково-виробничий журнал. – Київ. – 2009. – №1(171). – С. 89-92.

6. Безкровний А. В. Ціновий паритет в АПК: проблеми та шляхи їх вирішення / А. В. Безкровний // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки) – Мелітополь: Вид-во Мелітопольська типографія "Люкс". – 2009. – № 5. – С. 105-110.

7. Безкровний А. В. Державне регулювання міжгалузевих цінових відносин підприємств АПК України / А. В. Безкровний // Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства (економічні науки). – Вип. 97. – 2010. – С. 176-181.

8. Безкровний А. В. Напрями державного регулювання аграрного ринку в зарубіжних країнах / А. В. Безкровний // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки) – Мелітополь: Вид-во Мелітопольська типографія "Люкс". – 2010. – № 2(10). – С. 237-244.

9. Безкровний А. В. Ціноутворення в аграрному секторі і продовольча безпека / А. В. Безкровний // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України / Серія "Економіка, аграрний менеджмент і бізнес". – К. : ВЦ НУБіПУ. – 2010. – Вип 154. – Частина 1. – С. 76-81.

10. Безкровний А. В. Державне регулювання кредитних відносин в АПК України / А. В. Безкровний // Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства (економічні науки). – Вип. 112. – 2011. – С. 151-156.

11. Безкровний А. В. Агрострашування в Україні: інноваційні засоби на ринку / А. В. Безкровний // Економіка та управління АПК: Збірник наукових праць . – Біла Церква. – 2012. – Вип. 7 (93). – С. 205-209.

12. Безкровний А. В. Стан та тенденції підтримки сільськогосподарських підприємств через податковий механізм / А. В. Безкровний // Економіка та управління АПК: Збірник наукових праць. – Біла Церква. – 2012. – Вип. 8 (95) – С. 113-117.

13. Безкровний А. В. Ефективність державного регулювання цін на продукцію сільськогосподарських виробників / А. В. Безкровний // Науковий вісник Львівського НУВМБ ім. С.З. Гжицького: Серія «Економічні науки». – Львів. – 2012. – Том 14, №4 (54). – С. 98-102.

14. Безкровний А. В. Модернізація механізму державної підтримки сільського господарства відповідно до вимог СОТ / А. В. Безкровний // Економіка та управління АПК: Збірник наукових праць. – Біла Церква. – 2012. – Вип. 9 (97) – С. 129 – С. 116-120.

15. Безкровний А. В. Цінова еквівалентність міжгалузевого обміну: стан проблеми, шляхи їх вирішення / А. В. Безкровний // Збірник наукових праць / за ред. М.І. Бахмата. – Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друк-Сервіс». – 2012. – Вип. 20. Т. 2 – С. 214-218.

16. Безкровний А. В. Вплив державного регулювання на ефективність сільськогосподарських підприємств / А. В. Безкровний // Економіка АПК: міжнародний науково-виробничий журнал. – Київ. – 2013. – №6. – С. 72-75.

статті у наукових періодичних виданнях інших держав та вітчизняних виданнях, внесених до наукометричних баз даних:

17. Безкровний А. В. Интеграция систем управления межотраслевым взаимодействием в менеджмент предприятий и объединений агропромышленного производства / А. В. Безкровный // Управление в социальных и экономических системах: сб. науч. трудов. — Минск: Минский ин-т управления, 2014. — С. 301-208.

в інших виданнях

18. Безкровний А. В. Міжнародна валютна система і Україна: механізм адаптації в умовах глобалізації / А. В. Безкровний // Наукові пошуки молоді на початку ХХІ століття: Міжнар. наук.-практ. конф. молодих учених, аспірантів і докторантів, 15-16 трав. 2006 р.: тези доп. – Біла Церква, 2006. – С. 171-173.

19. Безкровний А. В. Паритет цін в АПК і механізм його забезпечення / А. В. Безкровний // Вісник науковця – 2009: Всеукр. наук.-практ. конф., 14-15 квіт. 2009 р.: тези доп. – Миколаїв: НУК, 2009. – С. 123-125.

20. Безкровний А. В. Ціновий паритет в АПК: проблеми та шляхи їх вирішення / А. В. Безкровний // Теорія та практика менеджменту, маркетингу та дорадництва у формуванні конкурентоспроможного АПВ на інноваційній основі (соціально-економічні аспекти): I Міжнар. наук.-практ. конф., 18-19 черв. 2009 р.: тези доп. – Мелітополь: ТДАУ, 2009. – С. 165-167.

21. Безкровний А. В. Державне регулювання міжгалузевих цінових відносин підприємств АПК України / А. В. Безкровний // Маркетингове забезпечення продовольчого ринку України: II Міжнар. наук.-практ. конф., 7 квіт. 2010 р.: тези доп. – Полтава: ПДАА, 2010. – С. 208-210.

22. Безкровний А. В. Система державного регулювання цін і доходів сільськогосподарських товаровиробників України / А. В. Безкровний // Наукові пошуки молоді у третьому тисячолітті: Міжнар. наук.-практ. конф. молодих учених, аспірантів і докторантів, 12-13 трав. 2010 р.: тези доп. – Біла Церква, 2010. – С. 147-149.

23. Безкровний А. В. Напрями державного регулювання аграрного ринку в зарубіжних країнах / А. В. Безкровний // Ринкові трансформації в АПК та антикризове регулювання аграрного виробництва: Міжнар. наук.-практ. конф., 10-11 черв. 2010 р.: тези доп. – Мелітополь: ТДАУ, 2010. – С. 92-94.

24. Безкровний А. В. Ціноутворення в аграрному секторі і продовольча безпека / А. В. Безкровний // Ціна, якість, витрати та ефективність виробництва в

АПК: Міжнар. наук.-практ. конф., 28-29 жовт. 2010 р.: тези доп. – К.: НУБіПУ, 2010. – С. 183-185.

25. Безкровний А. В. Формування цін на сільськогосподарську продукцію контексті розвитку міжнародної економіки / А. В. Безкровний // Сучасні проблеми економічного та соціального розвитку України: XI Міжнар. наук.-практ. конф., 10 квіт. 2011 р.: тези доп. – К.: Українська академія бізнесу та підприємництва, 2011. – С. 314-317.

26. Безкровний А. В. Державне регулювання кредитних відносин підприємств АПК України / А. В. Безкровний // Маркетингове забезпечення продовольчого ринку України: III Міжнар. наук.-практ. конф., 17-18 трав. 2011 р., тези доп. – Полтава: РВВПДАА, 2011. – С. 314-317.

27. Безкровний А. В. Цінова паритетність в міжгалузовому обміні підприємств АПК України / А. В. Безкровний // Наукові пошуки молоді у третьому тисячолітті: Держ. наук.-практ. конф. молодих учених, аспірантів і докторантів, 17-18 трав. 2012 р.: тези доп. – Біла Церква, 2012. – С. 126-129.

28. Безкровний А. В. Інноваційні засоби на ринку агрострахування / А. В. Безкровний // Облік, контроль та аналіз на підприємствах АПК: стан та перспективи розвитку: II Міжнар. наук.-практ. конф., 27-28 верес. 2012 р.: тези доп. – Вінниця, 2012. – С. 126-129.

29. Безкровний А. В. Цінова еквівалентність міжгалузевого обміну підприємств та об'єднань агропромислового виробництва: стан, проблеми та шляхи їх вирішення / А. В. Безкровний // Економіка, бізнес і фінанси: стан та перспективи розвитку: Міжнар. наук.-практ. конф., 23-24 жовт. 2012 р., тези доп. – Кам'янець-Подільський, 2012. – С. 112-115.

30. Безкровний А. В. Фінансовий механізм державного регулювання міжгалузевого обміну підприємств та об'єднань агропромислового комплексу / А. В. Безкровний // Аграрна наука – виробництво: Держ. наук.-практ. конф., 8 лист. 2012 р., тези доп. – Біла Церква, 2012. – С. 142-145.

31. Безкровний А. В. Ефективність державного регулювання цін на продукцію сільськогосподарських виробників / А. В. Безкровний // Проблеми управління економікою та шляхи їх вирішення: Міжнар. наук.-практ. конф., 8-9 лист. 2012 р., тези доп. – Львів, 2012. – С. 193-196.

32. Безкровний А. В. Шляхи підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва / А. В. Безкровний // Наукові пошуки молоді у III тисячолітті: Міжнар. наук.-практ. конф. молодих учених, аспірантів і докторантів, 16-17 трав. 2013 р., тези доп. – Біла Церква, 2013. – С. 214-215.

33. Безкровний А. В. Вплив лобізму на ціноутворюючі процеси в діяльності підприємств АПК / А. В. Безкровний // Наукові пошуки молоді у третьому тисячолітті: Міжнар. наук.-практ. конф. молодих учених, аспірантів і докторантів, 15-16 трав. 2014 р., тези доп. – Біла Церква, 2014. – Ч. 1. – С. 155-157.

34. Безкровний А. В. Сучасні тенденції ціноутворення на продукцію сільськогосподарських підприємств / А. В. Безкровний // Стратегічні пріоритети розвитку агропродовольчого виробництва: Держ. наук.-практ. конф. молодих учених, аспірантів і докторантів, 19-20 трав. 2016 р., тези доп. – Біла Церква, 2016. – С. 131-133.

35. Безкровний А. В. Актуальні питання розвитку міжгалузевого обміну підприємств та об'єднань АПК України / А. В. Безкровний // Стратегічні пріоритети розвитку агропродовольчого виробництва: Держ. наук.-практ. конф. молодих учених, аспірантів і докторантів, 19-20 трав. 2016 р., тези доп. – Біла Церква, 2016. – С. 131-133.

АНОТАЦІЯ

Безкровний А. В. Управління міжгалузевою взаємодією підприємств та об'єднань агропромислового виробництва. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). – Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка, Харків, 2018.

В дисертації отримано обґрунтовано теоретичні та методичні засади формування та функціонування системи регулювання міжгалузевої взаємодії підприємств та об'єднань агропромислового виробництва. Виявлено ключові закономірності, які визначають процес формування ефективного міжгалузевого обміну і забезпечують еквівалентність міжгалузевих вартісних потоків та збалансованість відтворювального процесу підприємств та об'єднань агропромислового виробництва. Ідентифіковано структуру та сутність системи інституційного регулювання міжгалузевого обміну в агропромисловому виробництві, принципи її раціональної організації та впливу на управління операційною діяльністю підприємств та об'єднань. Виокремлено вплив факторів та умов, що визначають характер ефективності міжгалузевого обміну на основі цін, його розвиток та динаміку процесів функціонування підприємств та об'єднань агропромислового виробництва. Розроблено наукові підходи стосовно визначення ефективності міжгалузевого обміну між підприємствами агропромислового виробництва. Сформовано комплекс показників для оцінки ефективності регулювання процесів міжгалузевого обміну в агропромисловому виробництві. Виконано оцінку ключових кредитного та страхового механізмів інституційного регулювання діяльності підприємств аграрного виробництва в системі міжгалузевого обміну агропромислового виробництва та виявити вплив системи цих заходів на їх розвиток. Відображено напрями розвитку механізму міжгалузевого обміну підприємств агропромислового виробництва. Обґрунтовано на основі застосування засобів економіко-математичного моделювання науковий підхід до оцінки рівня еквівалентності міжгалузевого обміну підприємств та об'єднань агропромислового виробництва України, в якому застосовано єдиний норматив прибутку з позицій рівності оплати праці та рентабельності капіталу, що дозволяє проаналізувати еквівалентність міжгалузевого обміну по кожній стадії відтворювального циклу, не обмежуючись одним з них для узгодження й раціоналізації обсягів та форм управління суб'єктів агропромислового виробництва.

Ключові слова: міжгалузева взаємодія, конкурентоспроможність, механізм, конкурентна структура, еквівалентність обміну, ефективність.

АННОТАЦИЯ

Безкровный А.В. Управление межотраслевым взаимодействием предприятий и объединений агропромышленного производства. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.04 – экономика и управление предприятиями (по видам экономической деятельности) – Харьковский национальный технический университет сельского хозяйства имени Петра Василенка, Харьков, 2018.

В диссертации обоснованы теоретические и методические принципы формирования и функционирования системы регулирования межотраслевого взаимодействия предприятий и объединений агропромышленного производства.

Выявлены ключевые закономерности, определяющие процесс формирования эффективного межотраслевого обмена и обеспечивают эквивалентность межотраслевых стоимостных потоков и сбалансированность воспроизводственного процесса предприятий и объединений агропромышленного производства. Идентифицировано структуру и сущность системы институционального регулирования межотраслевого обмена в агропромышленном производстве, принципы ее рациональной организации и влияния на управление операционной деятельностью предприятий и объединений. Выделены влияние факторов и условий, определяющих характер эффективности межотраслевого обмена на основе цен, его развитие и динамику процессов функционирования предприятий и объединений агропромышленного производства. Разработаны научные подходы к определению эффективности межотраслевого обмена между предприятиями агропромышленного производства. Сформирован комплекс показателей для оценки эффективности регулирования процессов межотраслевого обмена в агропромышленном производстве. Выполнена оценка ключевых кредитного и страхового механизмов институционального регулирования деятельности предприятий аграрного производства в системе межотраслевого обмена агропромышленного производства и выявить влияние системы этих мероприятий на их развитие. Отражено направления развития механизма межотраслевого обмена предприятий агропромышленного производства. Обоснован применения средств экономико-математического моделирования научный подход к оценке уровня эквивалентности межотраслевого обмена предприятий и объединений агропромышленного производства Украины, в котором применен единый норматив прибыли с позиций равенства оплаты труда и рентабельности капитала, позволяет проанализировать эквивалентность межотраслевого обмена по каждой стадии воспроизводственного цикла, не ограничиваясь одним из них для согласования и рационализации объемов и форм управления субъектов агропромышленного производства.

Ключевые слова: межотраслевое взаимодействие, конкурентоспособность, механизм, конкурентная структура, эквивалентность обмена, эффективность.

ANNOTATION

Bezkrivnyi A.V., Management of interbranch interactions of enterprises and associations of agro-industrial production. – Manuscript.

Dissertation for the degree of Candidate of Economic Sciences in specialty 08.00.04 – Economics and Management of Enterprises (by the types of economic activity) – Kharkiv Petro Vasylenko National Technical University of Agriculture, Kharkiv, 2018.

In the dissertation the theoretical and methodical principles of formation and functioning of the system of regulation of interindustrial interaction of enterprises and associations of agroindustrial production are substantiated. The key regularities that determine the process of forming an effective inter-branch exchange and provide the equivalence of cross-sectoral cost flows and the balance of the reproductive process of enterprises and associations of agro-industrial production are revealed. The structure and essence of the system of institutional regulation of intersectoral exchange in agroindustrial production, the principles of its rational organization and influence on management of operational activity of enterprises and associations are identified. The influence of factors and conditions that determine the nature of the efficiency of intersectoral exchange on the basis of prices, its development and the dynamics of the

processes of functioning of enterprises and associations of agro-industrial production are singled out. The scientific approaches concerning the determination of the efficiency of intersectoral exchange between enterprises of agro-industrial production are developed. A set of indicators for the evaluation of the efficiency of regulation of inter-industry exchange processes in agro-industrial production has been formed. The estimation of key credit and insurance mechanisms of institutional regulation of activity of agrarian enterprises in the system of inter-branch exchange of agro-industrial production is assessed and the influence of the system of these measures on their development is determined. The directions of development of the mechanism of inter-branch exchange of agro-industrial enterprises are shown. The scientific approach to the estimation of the level of equivalence of interbranch exchange of enterprises and associations of agro-industrial production in Ukraine, based on the application of means of economic-mathematical modeling, is substantiated, which uses the uniform standard of profit from the standpoint of equal pay and return on capital, which allows to analyze the equivalence of interbranch exchange at each stage reproduction cycle, not limited to one of them for the coordination and rationalization of volumes and forms of management of agricultural enterprises of production.

Keywords: inter-industry interaction, competitiveness, mechanism, competitive structure, equivalency of exchange, efficiency.

Підписано до друку 19 квітня 2018 р. Формат 60x84/16.
Папір 80 г/м². Гарнітура Times New Roman.
Друк офсетний. Обсяг: 0,9 ум.-друк. арк.; 0,9 обл.-вид.арк.
Наклад 100 прим. Замовлення № 233

Видавництво ТОВ «Щедра садиба плюс»
Свідоцтво суб'єкта виробничої справи:
серія. ДК № 4666 від 18.12.2013 р.
61052, Україна, м. Харків, вул. Ярославська, 11
(057) 754-49-42